

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Urganch davlat universiteti rektori
Abdullayev
2024 yil

T.F. SHAXMAT

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	1000 000 – Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010 000 – Xizmat ko'rsatish
Ta'lim yo'nalishi:	61010300- Sport faoliyati (kurash)

Urganch – 2024

1

Mazkur o'quv dastur Urganch davlat universiteti O'quv-uslubiy Kengashining 2024-yil " " dagi -sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

S.U. Xodjaniazov

Akademik faoliyat va registrator departamenti boshlig'i:

G.R. Matlatipov

Mazkur o'quv dastur "Sport faoliyati, pedagogika va psixologiya" fakulteti Kengashining 2024-yil " " dagi yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan. (-sonli bayonnomasi).

Sport faoliyati, pedagogika va psixologiya fakulteti dekani:

A.N. Xudayberganov

Mazkur o'quv dastur "Yakka kurash" kafedrasining 2024-yil " " dagi yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan (-sonli bayonnomasi).

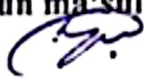

"Yakka kurash" kafedrasini mudiri:

Z.T. Sherov

Fan/Modul SMB1104	O'quv yili 2024-2025	Semestr 5	ECTS-Kreditlar 6	
Fan/Modul Tanlov	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	T.F.Shaxmat	90	90	180
2.	<p>I.Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarni o'quv-uslubiy, ilmiy-uslubiy ishlarni, ma'naviy-ma'rifiy jarayonlarni amalga oshirish hamda, ilmiy-pedagogik mutaxassislarni tayyorlash va malakasini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanni vazifasi - shaxmat o'yinining kelib chiqishi, qoidalari, debyutdagi, mittelshipel va endshipildagi pozitsiyalar, turli donalar bilan bo'ladigan o'yindagi vaziyatlar, shaxmat bo'yicha mashg'ulotlar va musobaqalarni tashkil qilish va o'tkazish, shaxmat sport mashg'uloti asoslari bo'yicha, bilimlar va amaliy harakat ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>II.Asosiy qism (Amaliy mashg'ulotlari) II.I.Fan tarkibiga quyidagi amaliy mashg'ulot mavzulari kiradi: 1-Mavzu: Shaxmat o'yinining paydo bo'lishi va jahonda rivojlanishi 2-Mavzu: O'zbekistonda shaxmatning rivojlanishi 3-Mavzu: Shaxmat taxtasi va alifbosi 4-Mavzu: Donalarning yurishi 5-Mavzu: Yurishlarni yozish 6-Mavzu: Rakirovka 7-Mavzu: O'yin qoidalari 8-Mavzu: Kish va mot 9-Mavzu: Durang. Doimiy kish. Pat 10-Mavzu: Donalarning solishtirma kuchi 11-Mavzu: Xujum qilish va himoyalanih 12-Mavzu: Qisqa o'yinlar 13-Mavzu: Eng oddiy o'yin ohirlari 14-Mavzu: Durang holatlari 15-Mavzu: Strategiya va taktika asoslari 16-Mavzu: Ayrim donalarning harakatchanligini cheklash 17-Mavzu: Kombinatsiya 18-Mavzu: Debyutdagi vazifalar 19-Mavzu: Asosiy debyut variantlari 20-Mavzu: Ochiq debyutlar. Evans gambiti 21-Mavzu: Ochiq debyutlar. Ruscha o'yin 22-Mavzu: Ochiq debyutlar. Italyancha o'yin 23-Mavzu: Ochiq debyutlar. Ikki ot himoyasi</p>			

24-Mavzu: Yarim ochiq debyutlar. Fransuzcha o'yin
25-Mavzu: Yarim ochiq debyutlar. Sitsiliancha o'yin
26-Mavzu: Yarim ochiq debyutlar. Alyoxin himoyasi
27-Mavzu: Yarim ochiq debyutlar. Karo-Kann himoyasi
28-Mavzu: Yarim ochiq debyutlar. Skandinaviyacha o'yin
29-Mavzu: Yopiq debyutlar. Farzin gambiti
30-Mavzu: Yopiq debyutlar. Eski hind himoyasi
31-Mavzu: Piyodali endshpillar
32-Mavzu: Tomonlarda bittadan piyoda qolganda
33-Mavzu: Shoh bilan ikki piyoda shohga qarshi
34-Mavzu: Shoh bilan ikki piyoda shoh bilan bir piyodaga qarshi
35-Mavzu: Tomonlarda ikkitadan va undan ortiq piyoda qolganda
36-Mavzu: Farzinning piyodaga qarshi kurashi
37-Mavzu: Ruhning piyodaga qarshi kurashi
38-Mavzu: Fil yoki otning piyodaga qarshi kurashi
39-Mavzu: O'tli endshpillar
40-Mavzu: Filli endshpillar
41-Mavzu: Ruxli endshpillar
42-Mavzu: Farzinli endshpillar
43-Mavzu: Shaxmat bo'yicha musobaqalarni tashkil qilish va o'tkazish
44-Mavzu: Yosh shaxmatchilarni tayyorlash metodikasi
45-Mavzu: Shaxmatga dastlabki o'rgatishning 1 yillik dasturi
III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar
Mustaqil ta'lim uchun quydagi mavzular tavsiya etiladi:
1. Shaxmat o'yinining jahonda paydo bo'lishi va rivojlanishi. Shaxmatning yurtimizdagi taraqqiyoti.
2. Mamlakatimizda shaxmat sportiga qaratilayotgan e'tibor. O'zbekistonlik shaxmatchilarning xalqaro musobaqalardagi ishiri.
3. Taxta va donlar. O'yin qoidalar.
4. Shaxmat alifbosi (notatsiyasi). Shaxmat terminlari.
5. Donalarning bir-biriga nisbatan kuchi. Hujum qilish va himoyalash. O'yindagi plan haqida tushuncha.
6. Ikki yoqlama zarba va ochmas.
7. Kombinatsiyalar.
8. Farzin filga yoki otga qarshi. Ruh filga yoki otga qarshi.
9. Yakka shoh oti (yoki fili) va piyodasi bo'lgan shohga qarshi.
10. Shoh bilan piyoda shohga qarshi.
11. Tomonlarda bittadan piyoda qolganda.
12. Shoh bilan ikki piyoda shohga qarshi.
13. Shoh bilan ikki piyoda shoh bilan bir piyodaga qarshi.
14. Tomonlarda ikkitadan va undan ortiq piyoda qolganda.

15. Farzin piyodaga qarshi. Mustaqil ta'lim mavzulari talabalar tomonidan mustaqil ravishda o'zlashtiriladi. Mavzular yuzasidan talabalar mustaqil ish, taqdimotlar tayyorlashi va himoya qilishi tavsiya etiladi.
3. IV. Fan o'qitilishining natijalari (Shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: "Shaxmat" fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladi: -shaxmatni rivojlanish tamoyillarini aniqlash. Shaxmatni O'zbekistonda rivojlanish bosqichlari. O'zbekiston jismoniy tarbiya va sport tizimida shaxmatning o'rni. Shaxmat bo'yicha xalqaro va respublika tashkilotlari, ularning vazifalari. Shaxmat bo'yicha o'tkaziladigan xalqaro va respublika musobaqalari. Shaxmat o'yinning tizimini <i>bilishi kerak</i> ; -talaba shaxmat fanida shaxmat o'yining qoidalar, natatsiyasi, oqlar va qoralar uchun debyutlar, mashg'ulot va musobaqalarni tashkil qilish va o'tkazish, shaxmat o'yini texnikasi va taktikasiga o'rgatish, ruhiy va jismoniy tayyorgarligini oshirish va rivojlantirish vositalari, o'quv-mashg'ulotlarni rejalashtirish usullari va uni o'tkazish, shaxmat sport mashg'uloti asoslari bo'yicha, bilimlar va amaliy harakat ko'nikmalariga <i>ega bo'lishi kerak</i> ; -talaba shaxmat o'yini texnikasi va taktikasiga o'rgatishning vosita, uslub, tamoyillarini nazariy va amaliy jihatdan egallash; shug'ullanuvchilarning jinsi, yoshi, ruhiy xususiyatiga qarab, mashg'ulotlarni rejalashtirish, o'tkazish va yuklamalarni me'yoriylash talablarini bilish; musobaqalarni tashkil etish, o'tkazish va hakamlilik qilish <i>malakalariga ega bo'lish kerak</i> .
4. V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari ma'ruza; individual loyihalar; taqdimotlar qilish; guruhlarda ishlash; "BBB", "Idrok xaritasi metodi", "FSMU", keys-stadi.
5. VI. Kreditlarni olish uchun talabalar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma yoki amaliy topshirishi zarur.

6.	<p align="center">VII. Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yhati</p> <p align="center">Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. M.Muhiddinov Shaxmat. Qo'llanma. Toshkent – 2007 y. 2. И.Гельфер Стратегия победы. Учебник позиционной игры. Том 1. Москва 2008 г. 3. D.B.Yaqubova, S.U.Ko'palov Shaxmat. O'quv qo'llanma. 2023 y.</p> <p align="center">Qo'shimcha adabiyotlar.</p> <p>1.Я.Г.Владимиров Шахматы. Сборник лучших задач и этюдов. М., 2011 г. 2.Я.Г.Владимиров 1000 Шахматный задач Астрель-Москва 2005 г. 3.О'.L.Matnazarov, D.B.Yaqubova Shaxmatning boshlang'ich asoslari. Uslubiy qo'llanma. Xiva – 2019 y.</p> <p align="center">Internet saytlari</p> <p>1.www.uzchess.uz 2.www.ziyonet.uz 3.www.edu.uz 4.www.lex.uz</p>
7.	<p>“Shaxmat” fanidan na'munaviy fan dasturi Urganch davlat universiteti “Sport faoliyati, pedagogika va psixologiya” fakulteti “Yakka kurash” kafedrasida yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlangan. (2024 yil “___” ___dagi “___” sonli bayonnomasi).</p> <p>“Shaxmat” fanidan na'munaviy fan dasturi Urganch davlat universiteti “Sport faoliyati, pedagogika va psixologiya” fakulteti kengashida tavsiya qilingan. (2024 yil “___” ___dagi “___” sonli bayonnomasi).</p> <p>“Shaxmat” fanidan na'munaviy fan dasturi Urganch davlat universiteti kengashining 2024 yil “___” ___dagi “___” sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p>
8.	<p>Fan/Modul uchun ma'sullar: D.B.Yoqubova UrDU “Yakka kurash” kafedrasida dotsent v.b.</p>
9.	<p>Taqrizchilar: Z.T.Sherov UrDU “Yakka kurash” kafedrasida mudiri, PhD., dots. Y.Q.Sodiqov -Xorazm viloyati Shaxmat federatsiyasi rahbari</p>